

és on hi ha el zenit dels riurats; a Pedreguer (on p. ex. la Casa dels Pilars està rodejada de *riurats*), igualment a Pego, Lutxent, Pinet, Palmera, Potries i ja un a Agres.

A Alcoi expliquen que una *penella* és una caseta campestre més petita que un *riurau*. En algun lloc els han deixat caure en ruïna; p. ex. a Sanet-Negrals, hi havia hagut molts *riurats* a la partida dels Sequers (la qual d'ells degué pendre nom, com sigui que un *sequer* és un altre nom de l'escaldador de la pensa); a Alcanalí sento «el *ridau*» forma alterada per dissimilació. És, doncs, dolenta la grafia *riu-rau*, tot i molt usada. Escriu F. Albanell (*Supl. Agrícola* de «Levante», estiu de 1956): «Su área se contrae al cuadrilátero que determinan los ingentes mogotes de Bèrnia, Laguar, Mongó e Ifac; más concretamente podemos decir que se disemina por los valles del río Xaló ---».

Ve de l'àrab *rafrāf* (i *rafrāfa*) «arcuatum opus ---», «pars inferior tentorii et annexa lacinia» que, en aquests sentits, és ja en Djauharí, Firuzabadí i Freytag, «feston, guirlande» (Idrissi: Dozy, *Supl.* 1, 540a). Molt antiga en àrab, car en el sentit de 'prestatge de fusta' ja figura, en l'asiàtic Ibn-A'rabí (a. 847, d'origen sindi); i després en el de 'clos per a ovelles o cabres' ja figura en el lèxic aràbic del murcià Ibn-Sida († 1066), i en els orientals Saganí (1262) i Firuzabadí (més accs. i dades en Lane, 1116c); *rafrāf* «auvent, petit toit en saillie» (Boqtor, Mohit). Per a aqueixes formacions reduplicades de vella data semítica, veg. Sab. Moscati (*I. Semit. Cp. Gramm.*, § 12.13 i ss.) (cf. *fašfaš*, *rağrağ*, allí estudiats).

L'evolució del mot aràbic pot ser des del sentit de 'prestatge', al·ludint al sequer de panses, o bé des de la idea de «auvent» o 'clos per a ovelles i cabres': probablement una mica de tot. Fonèticament partim de la pronúncia vulgar *rev-rav* (< *reṭ-rāf*) sigui amb una -f sonoritzada en -v, sigui amb una ultracorrecció dels mossarabismes, puix que és probable que el mossàrab pronunciés *naṭ* o *nav*, *claf*, *seṭ*, *bif*, allà on el català n'havia fet *nau*, *clau*, *sèu*, *viu*; cf. el NL ribagorçà *Castigaleu* (B. Ribag.) < *Castell-Galef* < àr. *Ḥallāf*. També hi hauria ultracorrecció de la pron. vg. -f < àr. -b (veg. art. *garrofa*, *garrafa* del DECat i *Moncofa*, supra).

Més detalls sobre la formació del mot aràbic i sobre l'elaboració de la pensa en DECat VII, s. v. *Ràfec*.

Riurós, ape. a *Riuràs Riutés*, V. *Altès*

RIVERT

Llogaret del Pallars Jussà, agre. a Serradell; oït *ribért* a Torallola, si bé explicaven: «és *riu verd*» (XVIII, 74.5); i afegien que el Torrent de Rivert porta aigua sempre, fins quan hi ha gran sequera.

MENCIONS ANT. Que en part són del nom d'aquest riu o torrent, i les altres del llogaret i el seu terme o castell, com ja ho ensenya el context. 840: «villam *Cinzobi* ['Censui'] --- inter castros *Turalia* et 60

Salasse, prope *rivo* qui discurrit de *Erte*» (Abadal, *P. i R.*, n.º 17); 918: *Reverte* (SerranoS., *NHRbg.*, p. 300); 919: id. (ibid., p. 296); 923: *Reverte* (Abadal, *P. i R.*, 353); 986: *Rivert*, cit. junt amb Sentís (SerranoS., o. c., 384); 995: «apenditio de *Reverte* --- riu de *Reberte*» (Abadal, *P. i R.*, n.º 297), pòtser el mateix que el que cita SerranoS., p. 314, *Reverte*, datant-lo de 994; 995, a Censui sobre *Rivert* (Abadal, *P. i R.*, § 297, p. 56); 1010-1035: «riu de *Rivert*» com afr. del monestir de Senterada (*BABL* VI, 382); c. 1020: *Riuert* (*BABL* VI, 82); 1060: «--- castris *Salàs*, *Petramedia*, *Revert* et *Belvidin*» en carta esponsalícia del comte Artau de Pallars (*MarcaH.*, 1120.26, repetit 1121.15f.); 1061: *Rivert* (Valls Tab., *Priv. Àneu*, p. IX); 1064: «castro de *Rivert*» (*Li. Fe. Ma.*, § 46, I, 60); 1080: *Revert* (id., ib., p. XIII); 1094?: «castrum --- Son, Lartven, Pervas, *Rivert*, Castello Atoro ---» (*Li. Fe. Ma.*, § 49, I, 64.29); i altre doc. de 1094: «Claverol --- castro de *Rivert* --- *Castello Acusp* ---» (*Li. Fe. Ma.*, § 49, I, 63).

ETIM. Com que el riu que baixa cap a Rivert és abundós de debò, com insistia l'inf. de Torallola, i no mancant-hi mai aigua, la seva ribera és verdejant, en contrast amb les altres zones de la Conca de Tremp, grogues per l'eixut —les aparences serien que vingui de *Riu Verd*, que deu ser l'etim. que corre entre la gent del país (pel que deia aqueix informant). Però la terminació -te o -t constant en totes les 15 mencions antigues, des del S. IX i tota l'E. Mj. obliga a rebutjar-ho inflexiblement.

Resta, però, segur que és un compost de RIVUS, com escau a un NL que començà sens dubte per ser el nom del riu, des d'on passà al castell i llogaret adjacents, i com indica també la documentació antiga.¹ El riu és realment important: brollant de dins del gran penyal de Serradell, i davallant per forts pendents, deixa entorn una ribereta molt fèrtil i escarpada, la visió de la qual m'ha quedat a la memòria. Les variants medievals hi van d'acord, sense cap dificultat: *Ri-* i *Re-* per tot alternen en els compostos de *Riu* (ací 3 casos de *Re-*, i gran majoria de *Ri-*), -v- constant en totes les mencions (amb la sola excepció de 995) *Reberte*, ultralatinitzada, i endemés rectificada en *Reverte* del mateix document.

La menció més antiga (que s'avança d'un segle a les altres), i relativa al riu, dóna un índex etimològic eloqüent: «rivus qui discurrit de *Erte*». *Erte*, dada hapax, sembla indicar un paratge anomenat *Erte* que podria haver designat el gegantesc escarpat damunt Serradell on neix el riu de Rivert. És quasi un duplicat del nom del llogaret d'*Erta*, a l'alta Ribagorça, entre el Pont de Suert i la vall del Bosia [Flamicell], en els formidables pendents de l'altíssima Pica de Cervi (22 k. dret al N. de Rivert); aquest és d'etimologia clara i establerta: ERCTA, part. vg. del ll. cl. *erigere* 'redreçar', conservat per l'it. *erta* 'pujada'. Tot va quedant clar: RIVU ERCT- 'el riu de la gran pujada', i corroborat per l'hapax *Erte* de 840. A diferència de l'*Erta* ribagorçà, aquí hi ha -e i no -a, i allò és també el que postula la terminació de *Rivert*. Aquest detall, però,